

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

ДУТЧАК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 378.22:373.3:796(043.5)

**СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Хмельницькому національному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
АЖИШПО Олександр Юрійович,
Харківська державна академія фізичної культури,
ректор;

доктор педагогічних наук, професор
БЄЛКОВА Наталія Олександрівна,
Волинський національний
університет імені Лесі Українки,
завідувач кафедри теорії фізичного
виховання та рекреації;

доктор педагогічних наук, професор
ЗАХАРІНА Євгенія Анатоліївна,
Класичний приватний університет,
завідувач кафедри теоретичних основ фізичного
та адаптивного виховання.

Захист відбудеться «06» травня 2021 року о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9) та на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розісланий «05» квітня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Якість вищої освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави. Парадигма вищої освіти ХХІ століття спрямована на вдосконалення фахової підготовки в поєднанні з особистісним розвитком кожного майбутнього магістра. Тому простежується зацікавленість суспільства, майбутніх магістрів і роботодавців у високій якості вищої освіти. Запит держави на забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів обумовлюється необхідністю ефективної вищої освіти майбутнього професіонала, здатного до креативного осмислення результатів своєї професійної діяльності, спроможного розвивати інноваційні процеси у закладах загальної середньої освіти та закладах вищої освіти задля гармонійного розвитку особистості та формування здорового способу життя у молодіжному середовищі.

Зважаючи на важливість проблеми якості освіти, дане питання відображено в ряді нормативних актів: Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про вищу освіту» (2020), Указ Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» (2002), Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (2015), «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» (2015), «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» (2015), Державні стандарти України: «Системи управління якістю. Основні положення та словники (ISO 9000:2015)», «Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015)», «Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності (ISO 9004:2009)».

Питання, пов'язані з розвитком сфери фізичної культури і спорту, знайшли своє відображення у таких нормативних документах, як: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (2020), Указ Президента України «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016), Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» (2018) і «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» (2020), Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Рекомендацій щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді на період до 2015 року» (2021).

Для дослідження важливими є праці науковців (В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін.), в яких розкриваються філософські аспекти вищої освіти.

Вчені (Н. М. Бідюк, В. І. Бобрицька, О. В. Васюк, Н. М. Дем'яненко, М. Б. Євтух, М. С. Корець, О. В. Матвієнко, В. А. Петрук, Н. М. Рідей, С. О. Сисоєва, Н. М. Титова та ін.) значну увагу приділяють теоретичним і методичним засадам професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Науковці (О. Ю. Ажиппо, О. В. Базильчук, Н. О. Белікова, М. М. Василенко, М. В. Данилевич, П. Б. Джурицький, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, Р. В. Клопов, А. П. Конох, Ю. О. Лянной, Є. О. Павлюк, Є. Н. Приступа, О. О. Солтик, Н. І. Степанченко, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко та ін.) вказують, що головна мета освітньої політики в напрямі модернізації вищої фізкультурної освіти полягає в забезпеченні якості, фундаментальності, престижності, відповідності актуальним і перспективним потребам особистості та суспільства щодо інноваційного оновлення освітньої галузі в цілому й науково обґрунтованих змін змісту, форм і методів навчання майбутніх фізкультурних кадрів у закладах вищої освіти.

Важливим підґрунтям для дослідження проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури стали праці відомих учених, в яких розглядаються питання щодо напрямів обговорення проблематики якості вищої освіти (В. О. Зайчук, Г. П. Клімова, В. М. Мороз, Н. М. Островерхова, С. М. Ніколаєнко, Н. П. Статінова та ін.); управління якістю вищої освіти (А. А. Габер, П. В. Коваль, М. М. Поташник та ін.); оцінювання якості вищої освіти (І. П. Анненкова, Т. Є. Гончаренко, О. П. Єгоршин, Ю. А. Конаржевський, О. П. Мещанінов та ін.).

Зарубіжні науковці (Н. Akareem та S. Hossain, G. Cheetham та G. Chivers, S. Dubovicki та I. Banjari, C. Guellali, L. Harvey, C. Jain та P. Narayan, H. Machumu та S. Kisanga, Z. Spender, M. Wallace) приділяють увагу забезпеченню якості вищої освіти.

Дослідники (В. Г. Ареф'єв, І. М. Биховська, М. В. Володько, В. П. Іващенко, Ю. Ф. Карамшина, Т. Ю. Круцевич, В. І. Столяров, Б. М. Шиян, M. Vizuete та ін.) присвятили свої напрацювання фізичній культурі як частині загальної культури, сукупності спеціальних духовних і матеріальних цінностей, способів їх виробництва та використання з метою оздоровлення людей і розвитку їхніх фізичних здатностей.

Опрацювання наукової літератури та аналіз інформаційних джерел уможливили виявити суперечності, які виникають:

– *на державному рівні*: між запитом суспільства на висококваліфікованих, мобільних і конкурентоздатних магістрах середньої освіти з фізичної культури та відсутністю системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; між очікуваннями суспільства на якісні зміни в системі вищої освіти України відповідно до Європейських стандартів і рекомендацій та відсутністю концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– *на науково-педагогічному рівні*: між вагомими позитивними здобутками зарубіжних закладів вищої освіти щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури і неналежним (фрагментарним) рівнем його використання у вітчизняній освітній практиці; між необхідністю використання інноваційних освітніх технологій та реальним станом їх реалізації в освітньому процесі; між наявним вітчизняним досвідом професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та необхідністю запровадження сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій; між необхідністю гарантування закладом вищої освіти ефективної

професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та відсутністю педагогічних умов забезпечення якості такої професійної підготовки у закладах вищої освіти;

– *на особистісному рівні*: між посиленими потребами майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у якісній професійній підготовці та реальним станом сформованості їх професійної компетентності.

Значущість проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, її недостатня теоретична й практична розробленість зумовили вибір теми дисертаційної роботи **«Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідницької роботи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР № 0119U103663). Роль автора полягає в розробленні шляхів формування та розвитку особистості майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури в освітньому процесі вищої школи.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 31 січня 2017 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України (протокол № 2 від 28 березня 2017 року).

Мета дослідження полягає в розробленні та експериментальній перевірці ефективності системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан розробленості проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у педагогічній теорії та практиці вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти.

2. Обґрунтувати структуру професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

3. Визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні сформованості результату професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

4. Розробити авторську концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

5. Розробити систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

6. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

7. Проаналізувати результати експериментальної перевірки ефективності розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх

магістрів середньої освіти з фізичної культури.

8. Підготувати та апробувати дидактичне забезпечення формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Концепція дослідження. В основу розроблення концепції дослідження системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури було покладено взаємопов'язані методологічний, теоретичний та методичний концепти.

Методологічний концепт дослідження здійснюється на філософському (діалектичний та екзистенціальний методологічні підходи), загальнонауковому (системний, соціокультурний та синергетичний методологічні підходи), конкретно-науковий (акмеологічний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, квалітологічний методологічні підходи), технологічному (програми та методи дослідження) рівнях.

Застосування діалектичного підходу та принципів його реалізації (динамічності, детермінізму, прогностичності, єдності наукової і навчальної форм пізнання) сприятиме формуванню та розвитку системного та творчого мислення магістрантів шляхом впровадження нових когнітивних напрямів, фундаменталізації знань за умов їх проблемної, еволюційно-циклічної організації та міжпредметної інтеграції.

Екзистенціальний підхід передбачає створення умов для формування у магістрантів власної системи сенсів і мотивів, усвідомлення важливості морального вибору та відповідальності за нього, внаслідок чого у магістранта виникає потреба в самоаналізі, формуються особистісні якості та розвивається його індивідуальність, яка забезпечується здатністю займати незалежну позицію стосовно до обставин, наявністю пріоритету цінностей творчості та основного засобу їх реалізації – праці.

Використання системного підходу значно розширює можливості використання методів та інструментарію наукового пізнання у сфері педагогічної діяльності та дозволяє розглядати цей процес як єдине ціле відповідно до університетської та національної системи забезпечення якості вищої системи.

Синергетичний підхід у дослідженні акцентує увагу не лише на те, що існує, а й на те, що виникає. Йому цікаві моменти виникнення порядку з хаосу, вводиться поняття «біфуркація» як точка розгалуження, коли відкривається декілька можливих шляхів розвитку. Використання синергетичного підходу забезпечить не лише оволодіння відомими знаннями та навичками, що подаються магістрантам, а і отримання нового матеріалу. Незважаючи на певну стандартизацію подання навчального матеріалу, організацію навчання, синергетичний підхід спостерігається в індивідуальному способі засвоєння матеріалу, у виробленні власної траєкторії здобуття освіти та у інших аспектах освітнього процесу.

Акмеологічний підхід сприятиме формуванню та розвитку акмеологічної спрямованості особистості майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, яка скеровує її на прогресивний розвиток, максимальну професійну та особистісну самореалізацію.

Застосування компетентнісного підходу забезпечить досягнення інтегрованого результату через сформованість у випускника загальних і фахових компетентностей та/або як єдність професійно-орієнтованих знань, вмінь та навичок, здібностей до педагогічної діяльності та професійно значущих якостей (суб'єктивні надбання окремого магістранта).

Використання особистісно-орієнтованого підходу дозволить спрямувати освітній процес з вивчення професійно-орієнтованих дисциплін на розвиток вільної, самостійно мислячої, творчої та гармонійної особистості; створити умови для самореалізації і саморозвитку особистості майбутнього професіонала з фізичної культури.

Реалізація діяльнісного підходу дозволить ідентифікувати професійну підготовку майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури як педагогічну діяльність, визначити її структуру і з'ясувати особливості, а також вивчити її основні діяльнісні компоненти: мету, об'єкт, суб'єкт, засоби, методи, етапи та результати.

Використання квалітологічного підходу сприятиме формуванню професійної компетентності майбутнього майстра середньої освіти з фізичної культури, що відповідає національним і міжнародним вимогам і характеризує якісний результат підготовки професіоналів.

Теоретичний концепт дослідження охоплює понятійно-термінологічний апарат освітянської складової забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та передбачає з'ясування сутності дефініцій фізкультурної складової професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; подання в авторському трактуванні поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»; теоретичне обґрунтування структури професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти; розроблення авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; виявлення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Методичний концепт дослідження передбачає розроблення моделі системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та експериментальну перевірку її ефективності.

Узагальнення методологічного, теоретичного та методичного концептів дозволило сформулювати *провідну ідею* концепції дослідження, якою є положення про те, що забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури базується на: задоволенні попиту і очікування споживачів освітніх послуг і зацікавлених учасників освітнього ринку; досягненні

поставлених цілей майбутніми магістрами на різних етапах навчання; організації освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти; врахуванні позитивних здобутків зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; наданні можливості майбутнім магістрам середньої освіти з фізичної культури здобувати повноцінну вищу освіту відповідного рівня та сформувати їх професійну компетентність.

В основу *загальної гіпотези дослідження* покладено положення про те, що впровадження розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури суттєво підвищить ефективність формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня.

Загальну гіпотезу дослідження конкретизовано в *часткових гіпотезах дослідження*, відповідно до яких забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури буде ефективним, якщо:

- врахувати позитивні здобутки зарубіжного досвіду забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

- використовувати підсистему забезпечення якості професійної підготовки та підсистему формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, кожна з яких має диференційовані чинники, методи та засоби;

- виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

- впровадити діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури з використанням засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

- *теоретичні*: компаративний та ретроспективний аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, вивчення директивних і нормативних документів у сфері фізичної культури та спорту, узагальнення власного багаторічного досвіду науково-педагогічної діяльності у вищій школі – для з'ясування стану розробленості проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у педагогічній теорії та практиці вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти; структурно-системний аналіз, індукція та дедукція – для теоретичного обґрунтування структури професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти; порівняння, аналогія та синтез – для визначення критеріїв, показників і характеристики рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; проектування – з метою розроблення авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; моделювання – з метою розроблення системи забезпечення

якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; систематизація та узагальнення – для виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– *емпіричні*: педагогічне спостереження, опитування, анкетування, тестування, експертне оцінювання, самооцінювання, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи) – для аналізу результатів експериментальної перевірки ефективності розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– *статистичні*: вимірювання, кількісний і якісний аналіз емпіричних даних, статистичні методи обробки результатів педагогічного експерименту та застосування критерію узгодженості Пірсона χ^2 .

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

– розроблено та експериментально перевірено систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складається з авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, моделі системи у вигляді цільового, змістового (теоретичної, практичної, науково-дослідної складової), теоретико-методологічного, технологічного (підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури), критеріально-оцінювального блоків і дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– розроблено авторську концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– введено в науковий обіг в авторському тлумаченні поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»;

– виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами; забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання; розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи);

– *уточнено* сутність понять «забезпечення якості професійної освіти», «професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» та «майбутній магістр середньої освіти з фізичної культури»; структурні компоненти професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (мотиваційний, гносеологічний, креативно-діяльнісний, особистісний), яка формується у закладах вищої освіти; функції якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гностичну, інформаційно-аналітичну, дослідницьку, комунікативну, морально-виховну,

організаційно-управлінську, контрольню-оцінювальну);

– *удосконалено* критерії (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-знаннєвий, процесуально-операційний, соціально-психологічний), показники, рівні (низький, середній, високий) сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури;

– *подальшого розвитку* набули наукові положення про організацію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні; дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що охоплює: навчальний посібник «Основи менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивного спрямування»; методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності 014.11 «Середня освіта (фізична культура)»; вдосконалено зміст і методика викладання дисциплін: «Теорія і методика викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти», «Теорія і методика викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти», «Управління у сфері фізичної культури і спорту»; розроблено комп'ютерну програму «ДСС: моніторинг забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» (у співавторстві з Л. П. Сущенко та О. П. Сидоренком) (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 102701 від 18.02.2021 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності») (Укрпатент)).

Напрямом реалізації основних положень та висновків дослідження може бути їх використання викладачами закладів вищої освіти, в яких здійснюється професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури для розроблення освітніх програм, навчальних планів, навчальних посібників і методичних рекомендацій, а також у системі підвищення кваліфікації для самовдосконалення та професійної самореалізації науково-педагогічних і педагогічних працівників.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (довідка від 21 грудня 2020 р. № 913), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка від 22 грудня 2020 р. № 85), Національного університету фізичного виховання і спорту України (довідка від 29 жовтня 2020 р. № 003-1088), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка від 21 грудня 2020 р. № 3888), Хмельницького національного університету (довідка від 22 грудня 2020 р. № 64).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати одержані самостійно. У спільних публікаціях авторові належить: обґрунтування на філософському рівні доцільності застосування методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у закладах вищої освіти [29]; розробка принципів забезпечення якості

професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури [16]; визначення змісту компонент професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури [5, 12]; визначення структури, змісту інтерактивних методів навчання [19]; з'ясування змісту інформаційного середовища закладу вищої освіти [21, 27]; характеристика специфіки професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та забезпечення її якості у закладах вищої освіти Казахстану, Китаю, Молдови, [8, 9, 13]; аргументування тезаурусу забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури [6, 10]; теоретичний аналіз літератури [4, 7, 11, 18, 25]; оцінка умов, що впливають на якість професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників [20, 22]; оцінка рівня фізичного здоров'я молодших школярів [23].

У дисертації ідеї співавторів не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема міжнародних: «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (Київ, 2017, 2018, 2019, 2020); «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2017, 2019); «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти» (Харків, 2019); «Розвиток професіоналізму сучасного педагога в постнеокласичній парадигмі» (Черкаси, 2019); «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи» (Дрогобич, 2019); «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький, 2019); «Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді» (Бердянськ, 2019); «Technologie informacyjne I innowacyjne w wieku» (Katowice, Poland, 2019); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2019, 2020); «Trends Issues and Development of Physical Education and Sports» (Imphal, India, 2020); всеукраїнських: «Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання, спорту і туризму в сучасному суспільстві» (Івано-Франківськ, 2017); «Здоров'язбережувальні технології закладу освіти в умовах сучасних освітніх змін» (Тернопіль, 2019); на міжнародному науковому симпозиумі «Heritage of European science» (Karlsruhe, Germany, 2020); на засіданнях кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Хмельницького національного університету.

Кандидатська дисертація на тему «Особистісні детермінанти організованості спортивного менеджера як суб'єкта управлінської діяльності» зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт була захищена у 2014 році в Львівському державному університеті фізичної культури.

Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 34 наукових і навчально-методичних працях, серед яких такі: 1 монографія; 22 статті, зокрема 16 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, серед них 2 статті у виданнях,

віднесених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 7 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 4 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед яких 1 навчальний посібник, 3 навчально-методичні праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму.

Структура й обсяг дисертації. Наукова робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (517 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 529 сторінок, серед них 402 сторінки основного тексту. Дисертація містить 39 таблиць та 93 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і концепцію дослідження; розкрито методи дослідження, його наукову новизну та практичне значення; подано відомості про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження результатів дослідження, кандидатську дисертацію та публікації автора, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»** проаналізовано наукову літературу щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; розкрито понятійно-термінологічний апарат освітянської складової забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; охарактеризовано дефініції фізкультурної складової професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; розкрито історичні аспекти становлення та розвитку системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів; з'ясовано методологічні підходи до дослідження проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

В умовах сьогодення однією із найважливіших умов інноваційного розвитку українського суспільства є реалізація комплексу інструментів систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти, як основи для інтеграції національної системи забезпечення якості вищої освіти в європейську систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

У розділі підкреслено, що Європейська система забезпечення якості освіти повинна стати підґрунтям для формування національної системи забезпечення якості освіти.

Вказано, що якісна вища освіта є головним чинником успіху, а науково-педагогічний працівник закладу вищої освіти є одночасно і об'єктом, і провідником позитивних змін у навчанні магістрантів у вищій школі.

Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів характеризує: гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтація на споживача та врахування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Акцентовано увагу на відсутності єдиного трактування поняття «якість вищої освіти». У нормативно-правових документах, довідкових і навчально-методичних виданнях поняття «якість вищої освіти» визначають: як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг» (Закон України «Про вищу освіту», 2020); як «комплексну характеристику, яка відображає діапазон і рівень освітніх послуг, що надаються системою освіти відповідно до інтересів особи, суспільства і держави» («Енциклопедія освіти»); як її відповідність поставленим цілям, тобто якість вищої освіти не є чимось сталим, це поняття постійно змінюється відповідно до рівня розвитку суспільства та його (суспільства) потреб (Рекомендації «Всесвітньої декларації про вищу освіту для XXI століття: підходи та практичні заходи»); як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг («Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти»); як характеристику вищої освіти, що відображає відповідність результатів навчання, освітніх процесів та інституційних умов актуальним цілям розвитку особи і суспільства («Національний освітній глосарій: вища освіта»).

Поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» розглядається як сукупність процедур і діяльності, що мають за мету гарантування та покращення ефективності надання освітніх послуг, які передбачають формування спеціальних знань, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання морально-вольових якостей особистості для особистісного та професійного розвитку професіонала, що відповідають вимогам держави та зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

Уточнено сутність базових понять дослідження, а саме:

- забезпечення якості професійної освіти – це сукупність процедур та діяльності, що мають на меті гарантування та покращення якості надання освітніх послуг за певною професією, що відповідають вимогам держави та зацікавлених сторін (студентів, викладачів, роботодавців);

- професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури – це освітній процес, який здійснюється з метою отримання магістрантами кваліфікації, що дозволить їм ефективно організовувати фізичне виховання студентів у закладах вищої освіти, викладати професійно орієнтовані дисципліни на кафедрі теорії та методики фізичного виховання, використовувати здоров'язбережувальні технології при проведенні уроків фізичної культури у закладах загальної середньої освіти та здійснювати позакласну фізкультурно-оздоровчу роботу відповідно до сучасних вимог;

- майбутній магістр середньої освіти з фізичної культури – це особистість, що цілеспрямовано здобуває другий рівень вищої освіти з метою формування власної професійної компетентності, яка забезпечить цілеспрямовані, систематичні та ефективні дії на людину фізичними вправами задля зміцнення здоров'я, розвитку

фізичних якостей, удосконалення морфологічних і функціональних здібностей, покращення основних життєво важливих рухомих навичок, умінь та пов'язаних із ними знань, активної участі в суспільному, виробничому та культурному житті.

Аналіз історичних аспектів становлення та розвитку системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів показав, що у межах реалізації Болонської декларації була впроваджена Європейська кредитно-трансферна системи (ECTS) і утворена Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA), яка розробляє узгоджені стандарти, процедури та рекомендації із забезпечення якості (European quality assurance standards and guidelines).

Акцентовано увагу на тому, що формування єдиного Європейського простору вищої освіти сприяло переосмисленню закладами вищої освіти власної ролі у створенні та удосконаленні Стандартів вищої освіти бакалаврів і магістрів. Обґрунтовано і визначено та розкрито сутність методологічних підходів (діалектичний, екзистенціальний, системний, синергетичний, акмеологічний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, квалітологічний) до дослідження забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, які взаємодоповнюють і взаємокорегують один одного та забезпечують можливість всебічного пізнання обраної теми дослідження.

У другому розділі **«Зарубіжний і вітчизняний досвід забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»** розкрито досвід професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та забезпечення її якості в Республіці Молдова; охарактеризовано професійну підготовку майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та забезпечення її якості в Республіці Казахстан; проаналізовано китайський досвід професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та гарантування її якості; з'ясовано сучасний стан забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у закладах вищої освіти України.

Вказано, що аналіз професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та забезпечення його якості у закордонних закладах вищої освіти проводився з врахуванням того, що система підготовки та атестації спеціалістів (магістрів) формувались в межах єдиної держави та стрімкий економічний розвиток певної країни неможливий без якісної вищої освіти.

У розділі констатовано, що система вищої освіти в Республіці Молдова розвивалася за вектором євроінтеграції, але знаходиться під сильним впливом економічної та політичної ситуації в країні. Основними нормативно-правовими документами, що регламентують процес реформування вищої освіти в республіці, є *Strategii de modernizare a educației – 2020* (з румунської – Стратегія модернізації освіти – 2020) та *Codul educației din Republica Moldova* (з румунської – Кодекс Республіки Молдова про освіту).

Акцентовано увагу на тому, що освітня магістерська програма **«Психопедагогіка фізичного виховання та спорту»** відповідає вітчизняній

магістерській програмі зі спеціальності «Середня освіта. Фізична культура» і передбачає навчання протягом 2 років та 120 кредитів (ECTS).

Реалізація означеної магістерської програми передбачає формування у майбутніх магістрів компетенцій: загальних – знання і розуміння понять та теорій у галузі психопедагогіки фізичного виховання; теоретичні знання про сучасні дослідницькі проблеми, технології та методи у сфері фізичної культури і спорту; здатність розробляти науково-дослідні та дослідно-конструкторські проекти у сфері фізичного виховання; загальні навички спілкування аргументованою науковою мовою у професійних ситуаціях реального життя; спеціальних – здатність розуміти та розрізняти міждисциплінарні зв'язки, які є частиною процесу фізичного виховання; вміння оцінювати та забезпечувати якість проведення та організації психолого-педагогічної практики із дотримання нормативної бази; здатність просувати та застосовувати інноваційні технології у сфері; підвищення міждисциплінарної організаційної ефективності власної діяльності та створення продуктивних робочих відносин.

Формування конкурентоспроможного майбутнього магістра психопедагогіки фізичного виховання та спорту здійснюється, завдячуючи внутрішній системі забезпечення якості професійної підготовки, яка здійснюється в університеті. Інфраструктура якості USEFS працює відповідно до власних правил, затверджених Сенатом університету і складається з 5 основних підрозділів (колегіальні та структурні): рада з якості, відділ управління якістю, комісія внутрішнього аудиту, комісії з забезпечення якості факультетів, команди із забезпечення якості кафедр. Діяльність даних підрозділів здійснюється відповідно до Manualul calității al Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport (з румунської – Посібник з якості Державного університету фізичної культури і спорту).

Якість вищої освіти сприяє ефективній професійній підготовці майбутніх магістрів, здатних планувати, проектувати, реалізовувати освітні послуги з фізичної культури.

У Республіці Казахстан, починаючи з 2004 року, реалізується багатоступінчаста структура вищої та післядипломної освіти (бакалаврат, магістратура, докторантура PhD), яка здійснюється у державних, міжнародних, акціонерних і приватних закладах вищої освіти.

Підготовка майбутніх магістрів здійснюється відповідно до Класифікатора спеціальностей вищої та післядипломної освіти Республіки Казахстан за двома напрямками: профільна та науково-педагогічна. Нормативна тривалість освітньої програми магістратури складає: при профільній підготовці 1 рік (для вступників на базі спеціальності «Фізична культура і спорт»); при профільній підготовці становить 1,5 року (для вступників на базі непрофільних спеціальностей); при науково-педагогічній підготовці 2 роки.

Освітня програма 7M01402 «Фізична культура і спорт» Казахської академії спорту і туризму, яка передбачає 120 кредитів ECTS, спрямована на підготовку висококваліфікованих і конкурентоспроможних науково-педагогічних кадрів, затребуваних на ринку праці, здатних на високому науково-педагогічному рівні

реалізовувати професійну діяльність, що володіють систематизованими знаннями та вміннями в галузі фізичної культури і спорту.

До Казахстанської системи забезпечення якості входять Незалежне агентство акредитації і рейтингу (IQAR) та Незалежне агентство забезпечення якості освіти (IQAA), що визнані на міжнародному рівні. Означені агентства з 2017 року є членами Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA).

Система вищої освіти Китаю вважається найбільшою в світі, яку регламентують такі нормативно-правові документи, як: Закони Китайської Народної Республіки «Про освіту» (1995, зі змінами 2015); «Про викладачів» (1994); «Про вищу освіту» (1998, зі змінами 2015); Положення Китайської Народної Республіки «Про порядок присудження наукових ступенів» (1980, зі змінами 2004).

Відповідно до чинного законодавства КНР магістерські програми доступні тільки для тих осіб, які мають освітній ступінь бакалавра.

Вища освіта здійснюється за кредитною системою (硕芬 (з китайської – суюефень)). Співвідношення кредиту та кількості навчальних годин визначається сумою аудиторних годин і годин самостійної роботи, відведених на вивчення дисципліни. Один кредит передбачає аудиторне навантаження 1 годину та 2 години самостійної роботи на тиждень протягом семестру.

У Сіаньському університеті фізичної культури прикладна магістерська програма за спеціалізацією «Фізичне виховання» передбачає вивчення обов'язкових і вибіркових (елективних) дисциплін. Обов'язкові дисципліни, в свою чергу, включають суспільні, базові і професійні та практику.

Особам, що навчалися у закладах вищої освіти і науково-дослідних установах за відповідними програмами, успішно склали іспити за програмою підготовки магістрів і захистили дисертацію, присуджується освітній ступінь магістра. Особам, що не змогли захистити магістерську дисертацію, але успішно пройшли навчання за магістерською програмою, видаються тільки дипломи про закінчення навчання за означеною магістерською програмою.

Система забезпечення якості навчання у Сіаньському університеті фізичної культури включає взаємопов'язані та взаємозалежні підсистеми: підсистему прийняття рішення про навчання, підсистему навчання та управління, підсистему гарантії умов навчання, підсистему управління навчальною інформацією, підсистему академічної оцінки.

З метою дослідження стану забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури в Україні нами було проведено анкетування 139 майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, які навчаються у 5 закладах вищої освіти, а саме: 30 магістрантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (22% загальної вибірки), 37 магістранти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (25%), 13 магістрантів Національного університету фізичного виховання і спорту України (10%), 44 магістранти Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (32%), 15 магістрантів Хмельницького національного університету (11%).

Респондентам була запропонована анкета, яка передбачала питання, що відображають: попередній фах; якість теоретичної, практичної та науково-дослідної складових процесу формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; чинники, що впливають на якість професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Результати анкетування 139 майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури показали, що у 76,34% респондентів перший рівень освіти відносився до педагогічних спеціальностей, а у 23,66% – не відносився; на жаль, тільки 22,24% опитаних майбутніх магістрів ознайомлені зі змістом законодавчих і нормативних документів щодо розвитку педагогічної освіти в Україні; 23,86% респондентів були задоволені рівнем наявних матеріалів з дисциплін у модульному об'єктивно-орієнтованому навчальному середовищі «Moodle», необхідних для майбутньої професійної діяльності; 20,59% респондентів задоволені рівнем наявності сучасної науково-методичної літератури у закладі вищої освіти; 68,55% опитаних майбутніх магістрів спрямовують свої зусилля до створення мультимедійних засобів при підготовці до практичних (семінарських, лабораторних) занять; 23,96% респондентів долучались до проведення фізкультурно-спортивних заходів (змагань, фестивалів, свят тощо) на волонтерських засадах; 22,99% респондентів були задоволені якістю проведення педагогічної практики; 18,19% респондентів брали участь у студентській науково-дослідницькій діяльності; 33,44% опитаних майбутніх магістрів вказали на достатній рівень професійної підготовки для працевлаштування на посаді «вчитель фізичної культури» закладу загальної середньої освіти після закінчення навчання; 26,79% респондентів вказали на достатній рівень професійної підготовки для працевлаштування на посаді «викладач (асистент) кафедри теорії і методики фізичного виховання» закладу вищої освіти після закінчення навчання.

Для виявлення важливих аспектів забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури було проведено анкетування науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. В анкетуванні брало участь 47 науково-педагогічних працівників, зокрема 10 науково-педагогічних працівників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 8 – Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 12 – Національного університету фізичного виховання і спорту України, 8 – Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, 9 – Хмельницького національного університету.

Проведене анкетування дозволяє стверджувати, що науково-педагогічні працівники, в основному, правильно розуміють сутність та зміст процесу забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та вживають заходів задля його реалізації.

Аналіз відповідей 47 науково-педагогічних працівників стосовно доцільності застосування «перехресного» вступу до магістратури за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (фізична культура)» показав, що 17,61% респондентів вважають, що доцільно, 10,67% – частково доцільно, 65,33% – не доцільно, 6,39% – важко відповісти; 86,89% респондентів задоволені рівнем забезпеченості закладу вищої

освіти сучасною науково-методичною літературою; 73,17% опитаних науково-педагогічних працівників дали стверджувальну відповідь стосовно функціонування у закладі вищої освіти модульного об'єктивно орієнтованого навчального середовища (Moodle); 67,33% респондентів цікавляться науковою літературою, необхідною для професійної підготовки магістрів середньої освіти з фізичної культури; 82,11% респондентів ознайомлені з зарубіжним досвідом щодо професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; але, на жаль, в освітньому процесі науково-педагогічними працівниками найчастіше використовуються технології: традиційного навчання – 69,50% опитаних, проблемного навчання – 68,95%, модульного навчання – 60,11%, інтерактивного навчання – 13,22%; тільки 14,33% респондентів залучають майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури до науково-дослідної роботи.

Акцентовано увагу на тому, що 70,89% опитаних науково-педагогічних працівників поділяють думку про те, що забезпечення якості професійної підготовки передбачає чотири етапи: планування (постановка чітких і реальних цілей), впровадження (визначення необхідної структури для досягнення цілей), оцінювання (розробка механізмів збирання та оцінювання інформації щодо досягнення цілей) та перегляд (оцінка результатів та внесення необхідних поправок чи змін); 74,56% опитаних – про те, що забезпечення якості професійної підготовки передбачає сукупність видів діяльності, які мають на меті гарантування та покращення якості надання освітніх послуг за певною спеціальністю, що відповідає вимогам держави та зацікавлених сторін (магістрів, науково-педагогічних працівників, роботодавців); 69,84% опитаних – про те, що відсутність дієвої координації між закладами педагогічної освіти, місцевою владою та роботодавцями в частині змісту освітнього процесу та практичної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти призводить до суттєвого зниження якості їх професійної підготовки;

Для виявлення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури нами було проведено анкетування вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти. В анкетуванні брало участь 59 вчителів фізичної культури, зокрема 23 вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти м. Києва, 19 вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти Тернопільської області, 17 вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти Хмельницької області.

У результаті проведеного анкетування було встановлено, що вчителі фізичної культури закладів загальної середньої освіти, в основному, задоволені якістю професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, але потребує подальшого вдосконалення її практична складова.

Дані опитування вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти: стосовно відповідності рівня професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що проходять (проходили) педагогічну практику в закладі загальної середньої освіти вимогам, що висуваються до них, показали, що 45,55% респондентів вважають, що відповідають, 38,55% – частково відповідають, 5,67% – не відповідають, 10,23% – важко було відповісти; стосовно того, чи є необхідність у співпраці керівництва закладів загальної

середньої освіти та закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, показав, що 81,28% опитаних учителів вказують на означену необхідність, 9,00% вважають, що такої необхідності немає, 9,72% важко було відповісти; стосовно того, чи відповідає наявний рівень практичної підготовленості майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що проходять (проходили) педагогічну практику у закладі загальної середньої освіти до вимог, що висуваються до них, показав, що 31,69% опитаних учителів вважає, що відповідає, 26,54% – частково відповідає, 27,62% – не відповідає, 14,15% – важко було відповісти.

Вказано, що аналіз закордонного та вітчизняного досвіду забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури сформував запит на використання зарубіжних позитивних здобутків для впровадження у вітчизняну вищу школу та став підґрунтям для розроблення концепції і моделі системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

У третьому розділі **«Педагогічна діагностика результату професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»** здійснено компаративний аналіз навчальних планів підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у закладах вищої освіти; обґрунтовано структуру продукту професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості результату професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яким є сформованість професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; розкрито методику оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури можливе за наявності якісних навчальних планів виконання, яких забезпечить формування конкурентоздатності випускників на сучасному освітньому ринку праці. Проаналізовано навчальні плани закладів вищої освіти, в яких здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на другому рівні вищої освіти: педагогічних (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка), спеціалізованих (Національний університет фізичного виховання і спорту України, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського), класичного (Хмельницький національний університет).

Встановлено неоднозначність підходів до формування основного документу, за яким здійснюється підготовка професіоналів, що передбачає формування професійної компетентності та гостру необхідність прийняття галузевого стандарту з даної спеціальності.

Виокремлені наступні структурні компоненти професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти: мотиваційний (оволодіння цілісним змістом діяльності шляхом формування перспективних, внутрішньо вмотивованих ліній, дій, соціальних

установок, інтересів, потреб і мотивів), гносеологічний (знання теоретичного (декларативного) і технологічного (процедурного) характеру), креативно-діяльнісний (комплекс взаємопов'язаних умінь і навичок, що забезпечують якісну професійну діяльність) та особистісний (система професійно значущих якостей) компоненти.

Визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-знаннєвий, процесуально-операційний та соціально-психологічний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури характеризується сильним бажанням працювати за професією та підвищувати кваліфікацію; яскраво вираженим усвідомленням суспільної значущості професії для гармонійного розвитку молоді та дітей; стійкою потребою у розробці інноваційних та ефективному використанні існуючих форм, методів і засобів фізичного виховання; високим прагненням до постійного саморозвитку та самовдосконалення через інноваційну діяльність; ґрунтовним володінням науковим тезаурусом фізичного виховання; глибокими, міцними і системними знаннями щодо використання форм, методів і засобів фізичного виховання; системною обізнаністю нормативних документів, що регулюють професійну діяльність у закладах освіти; яскраво вираженими професійними умінями та навичками стосовно виконання обов'язків викладача фізичного виховання закладу вищої освіти чи вчителя фізичної культури закладу загальної середньої освіти; ґрунтовними умінями та навичками до планування та організації фізкультурно-спортивної роботи у закладі освіти; безпомилковими умінями та навичками творчого використання форм, методів, засобів та технологій фізичного виховання; помітними навичками до позитивного сприйняття нововведень та змін у педагогічній діяльності; стійким проявом здатності до емпатії; стабільністю прояву комунікативних та організаторських здібностей; яскравим проявом лідерських якостей; значною стресостійкістю у професійній діяльності.

Оцінювання рівнів професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за мотиваційно-ціннісним критерієм здійснювалось з використанням: «Методики діагностики мотивації до успіху» (за Т. Елерсом) та «Тесту-опитувальника для визначення рівня професійної спрямованості студентів» (за Т. Д. Дубовицькою); за інтелектуально-знаннєвим критерієм – «Тестових завдання для визначення рівня сформованості знань з професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»; за процесуально-операційним критерієм «Діагностичної картки оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за процесуально-операційним критерієм»; за соціально-психологічним критерієм – методики «Шкала емоційного відгуку» (за А. Меграбяном та Н. Епштейном), методики «Діагностика комунікативних та організаторських здібностей» (КОЗ-2), методики «Діагностика лідерських здібностей» (за Є. Жаріковим та Е. Крушельницьким) та методики «Діагностика стресостійкості особистості» (за О. Р. Абдуліною та Н. В. Єлісєєвою).

Охарактеризовано рівні професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти.

Оцінювання загального рівня сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури здійснювалося відповідно до інтегрального показника, який визначався за формулою:

$$I_{\text{ДСС}} = 0,1 * MЦ_{\text{к}} + 0,15 * IЗ_{\text{к}} + 0,15 * ПО_{\text{к}} + 0,1 * СП_{\text{к}}$$

де:

$MЦ_{\text{к}}$ – сума балів оцінки за мотиваційно-ціннісним критерієм;

$IЗ_{\text{к}}$ – сума балів оцінки за інтелектуально-знаннєвим критерієм;

$ПО_{\text{к}}$ – сума балів оцінки за процесуально-операційним критерієм;

$СП_{\text{к}}$ – сума балів оцінки за соціально-психологічним критерієм.

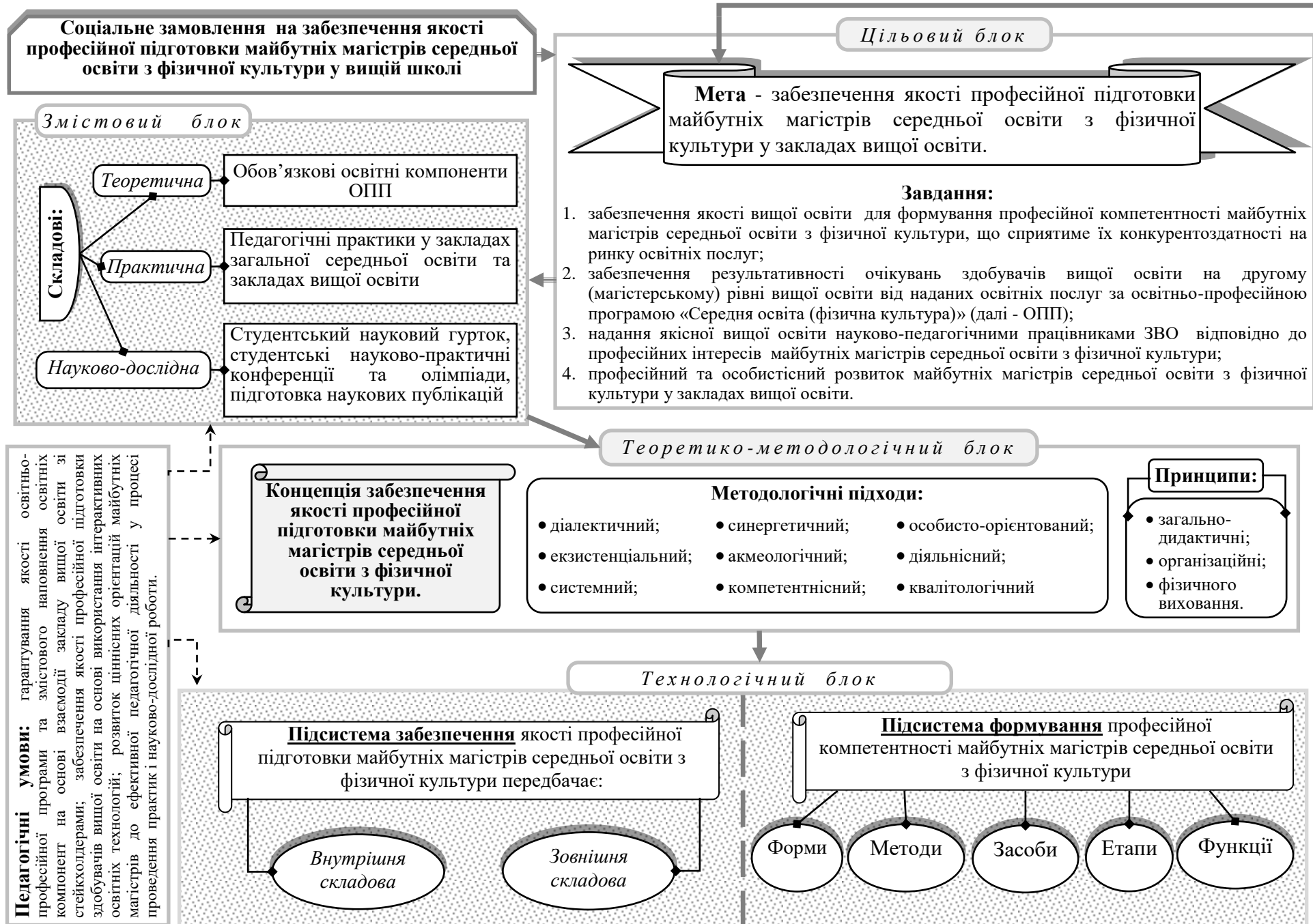
На підставі діагностичного інструментарію оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури розроблено комп'ютерну програму «ДСС: моніторинг забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури».

У четвертому розділі «**Проектування системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури**» подано авторську концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; охарактеризовано авторську модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; встановлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Акцентовано увагу на тому, що система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури охоплює авторську концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури як багатокomпонентне утворення, яке містить цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний, критеріально-оцінювальний блоки та дидактичне забезпечення на друкованих і електронних носіях.

У розділі на основі ґрунтовного аналізу наукової й методичної літератури та власного науково-педагогічного досвіду розроблено основні положення концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Розроблено модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складається з цільового, змістового, теоретико-методологічного, технологічного, критеріально-оцінювального блоків (рис. 1).

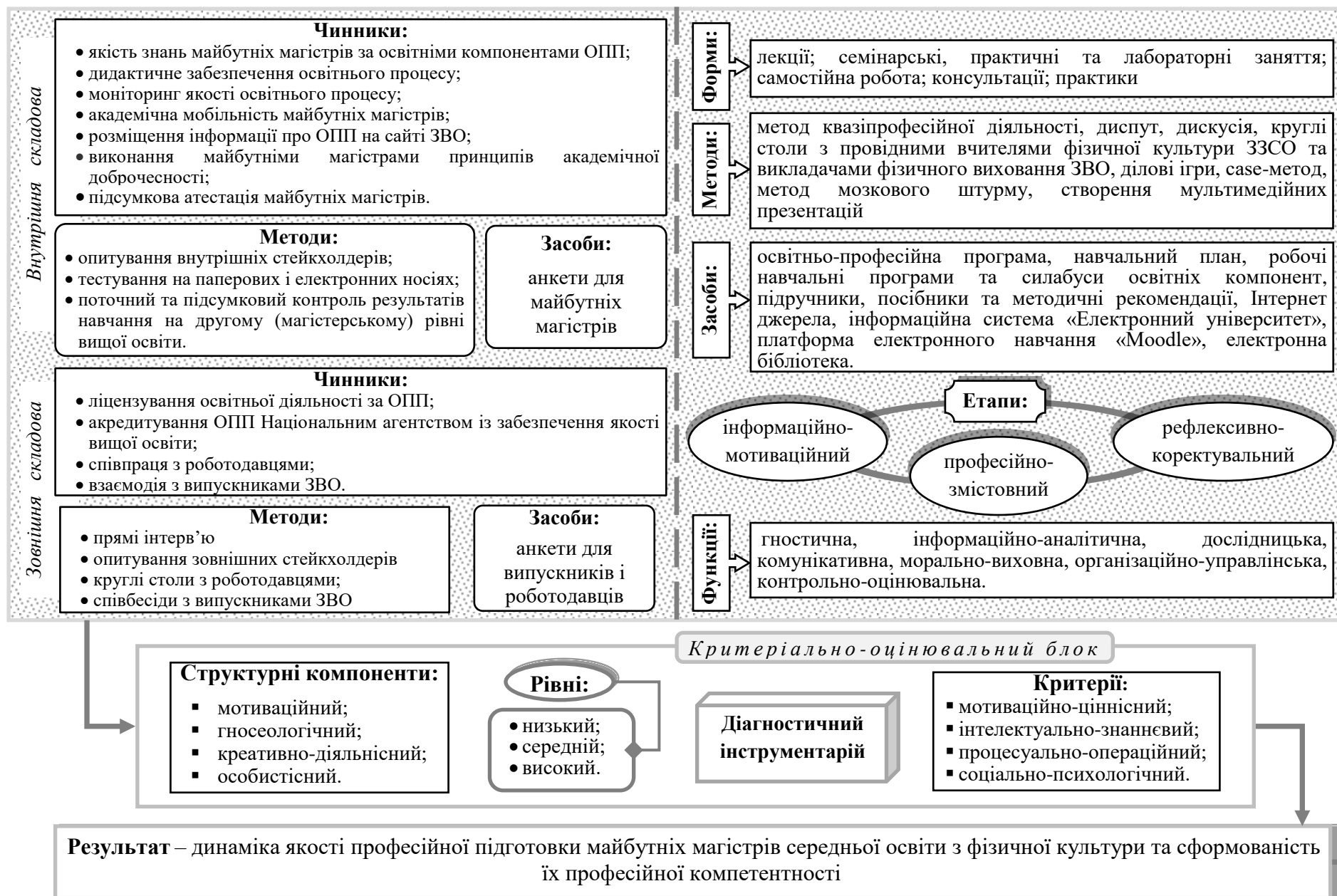

Рис. 1 Модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури 21

Вказано, що система якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури є динамічною та реалізується у процесі інформаційно-мотиваційного, професійно-змістовного та рефлексивно-коректувального етапів. На інформаційно-мотиваційному етапі відбувається формування та розвиток мотивації до майбутньої педагогічної діяльності, оволодіння майбутніми магістрами узагальнених педагогічних знань, професійно-педагогічних умінь та навичок. При реалізації професійно-змістовного етапу відбувається формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня та розширюється у них розуміння ефективного вирішення професійних завдань у процесі наукової та професійної діяльності. На рефлексивно-коректувальному етапі відбувається самооцінка майбутнім магістром власних знань, умінь, навичок та внесення коректив, необхідних для формування високого рівня їх професійної компетентності.

Підкреслено, що до функцій якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури належать: гностична, інформаційно-аналітична, дослідницька, комунікативна, морально-виховна, організаційно-управлінська, контрольна-оцінювальна. Гностична функція сприяє набуттю, розширенню та поглибленню знань, вмінь і навичок з професійно-орієнтованих освітніх компонентів для подальшого їх використання для якісного виконання професійних завдань та вирішення проблемних ситуацій, які виникають у педагогічній діяльності. Інформаційно-аналітична функція забезпечує своєчасну та різнобічну інформацію про стан сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів, аналіз якості освітнього процесу та можливі шляхи її підвищення. Дослідницька функція гарантує оволодіння майбутніми магістрами методами наукового пошуку та дослідження у фізичному вихованні. Комунікативна функція спрямовується на формування і розвиток здібностей майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури щодо розуміння інших людей, самовираження особистості, адекватного впливу на співрозмовника, вільного володіння професійною термінологією. Морально-виховна функція полягає у формуванні комплексу морально-духовних цінностей, що проявляється в усвідомленні соціальної значущості педагогічної професії, інтересу до педагогічної діяльності, ставленні до себе як суб'єкта педагогічної діяльності, вимогливості, наявності педагогічного такту. Означена функція дозволить правильно визначити професійні пріоритети, виконувати правила, принципи та норми поведінки, мати адекватні реакції на життєві та професійні ситуації. Організаційно-управлінська функція проявляється у створенні оптимальних умов для організації та управління освітнім процесом фізичного вдосконалення; оволодінні майбутніми магістрами середньої освіти з фізичної культури методами та прийомами управління власною педагогічною діяльністю та діяльністю інших учасників освітнього процесу. Контрольно-оцінювальна функція забезпечує формування та розвиток здібностей майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури щодо контролю та оцінювання, а за необхідності, внесення коректив в освітній процес для досягнення поставлених цілей у заплановані часові терміни.

Акцентовано увагу на тому, що результатом є динаміка якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та сформованість їх професійної компетентності.

Характеристика *педагогічної умови* – гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами – подана на основі компаративного аналізу динаміки структурно-змістового наповнення навчальних планів 2017-2018, 2018-2019, 2020-2021 навчальних років другого (магістерського) рівня за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Підкреслено, що за час становлення та розвитку спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) на другому (магістерському) рівні вищої освіти (2017) у Хмельницькому національному університеті, на підставі співпраці зі стейкхолдерами, навчальний план було декілька разів оновлено.

Відповідно до запитів стейкхолдерів (внутрішніх і зовнішніх) до освітньої документації вносились необхідні зміни з метою гарантування якості професійної підготовки майбутніх професіоналів. Питання взаємодії закладу вищої освіти та стейкхолдерів у Хмельницькому національному університеті регламентується установчими документами та низкою положень, серед яких: Положення про участь стейкхолдерів у забезпеченні якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (2020).

Досліджено змістове наповнення процесу професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Вказано, що зміст освітнього процесу професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури спрямований на оволодіння майбутніми магістрами ґрунтовними знаннями з таких освітніх компонент (навчальних дисциплін), як: «Теорія і методика викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти»; «Теорія і методика викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти» та «Управління у сфері фізичної культури і спорту».

Педагогічну умову – забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання – охарактеризовано через застосування проблемних лекцій, лекцій візуалізацій, методу квазіпрофесійної діяльності, диспутів, дискусій, круглих столів з провідними вчителями фізичної культури закладів загальної середньої освіти та викладачами фізичного виховання закладів вищої освіти, ділових ігор, case-методу, методу мозкового штурму, створення мультимедійних презентацій.

Акцентовано увагу на застосуванні інформаційної системи «Електронний університет», яка реалізує процеси діджиталізації освітнього процесу у Хмельницькому національному університеті для впровадження цифрових технологій, оптимізації та автоматизації освітнього процесу, покращення комунікаційних зв'язків між учасниками освітньої діяльності та підвищення ефективності даного процесу. Вказано, що основними компонентами означеної інформаційної системи є: персональні сторінки учасників освітнього процесу та платформа електронного навчання «Moodle». Персональна сторінка майбутнього магістра передбачає активні вкладки: головна, освітній процес, документообіг,

розклад, довідка. Ця інформаційна система дозволяє майбутнім магістра реалізувати право вільного вибору вибіркових дисциплін.

Підкреслено, що платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) дозволяє майбутнім магістрам зрозуміти сутність, вимоги до результатів навчання, яких вони повинні досягнути з певної дисципліни, більш детально ознайомитись з лекційним матеріалом, підготуватись до практичних або семінарських занять, сформулювати питання для додаткового обговорення тощо. Платформа електронного навчання «Moodle» забезпечує можливість отримання викладачем оперативної інформації про навчально-пізнавальну діяльність майбутнього магістра впродовж всього семестру, вчасно надавати йому консультацію, коригувати його самостійну роботу, ефективно спостерігати за успішністю і зберігати в архіві динаміку його навчальних досягнень, що суттєво впливає на якість професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Реалізація *педагогічної умови* – розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи – здійснювалася з урахуванням особливостей педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти та педагогічної практики у закладах вищої освіти.

Педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти відповідно до навчального плану проводиться у третьому семестрі та триває 3 тижні обсягом 150 годин. Метою практики є забезпечення практичної підготовки майбутніх магістрів до професійної педагогічної діяльності вчителя фізичної культури, вчителя-методиста з фізичної культури.

Основними завданнями є: ознайомлення із особливостями фізичного виховання школярів у закладах загальної середньої освіти; забезпечення формування та розвитку системи професійно-педагогічних знань майбутнього вчителя фізичної культури; розширення та вдосконалення вмій самостійно та креативно вирішувати завдання фізичного виховання школярів, як в урочний так і поза урочний час; формування навичок щодо організації та проведення наукових досліджень з фізичного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Педагогічна практики у закладах вищої освіти відповідно до навчального плану проводиться у третьому семестрі та триває 4 тижні обсягом 180 годин. Метою практики є забезпечення практичної підготовки майбутніх магістрів до професійної науково-педагогічної діяльності викладача фізичного виховання у закладі вищої освіти, організатора фізкультурно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи.

Основними завданнями є: ознайомлення із особливостями системи фізичного виховання студентської молоді у закладі вищої освіти; забезпечення глибокого розуміння системи навчальної, наукової та виховної роботи у закладі вищої освіти; вдосконалення сукупності професійно-педагогічних умінь та навичок викладача фізичного виховання закладу вищої освіти; розширення та вдосконалення вмій самостійно та творчо вирішувати завдання фізичного виховання студентської молоді; формування навичок щодо організації та проведення наукових досліджень з фізичного виховання у закладах вищої освіти.

Науково-дослідна робота майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури в освітньому процесі передбачає: виконання індивідуальних завдань, лабораторних робіт, курсових робіт, які містять в собі елементи наукових або прикладних досліджень; виконання конкретних нетипових завдань науково-дослідного характеру під час педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти та/або закладах вищої освіти; вивчення теоретичних основ, методики, постановки, організації і виконання наукових / прикладних досліджень, планування та організації наукового експерименту, обробки наукових даних тощо.

Науково-дослідна робота майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у позааудиторний час передбачає: роботу у студентських наукових гуртках, проблемних групах тощо; участь здобувачів вищої освіти у виконанні наукової тематики у наукових підрозділах університету, в роботах, що виконуються на контрактній основі, та у роботах, передбачених індивідуальними планами науково-педагогічних працівників, що виконуються на кафедрі теорії і методики фізичного виховання і спорту; індивідуальну роботу або роботу у складі творчих колективів при виконанні наукових досліджень у рамках вітчизняних або міжнародних проєктів, грантів тощо.

У п'ятому **«Експериментальна перевірка ефективності системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»** описано організацію і методику та подано результати педагогічного експерименту.

Перевірка ефективності системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури здійснювалась за допомогою педагогічного експерименту, який передбачав: констатувальний, формувальний та узагальнюваний етапи.

Результати констатувального етапу педагогічного експерименту підтвердили актуальність та доцільність розроблення системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Формувальний етап педагогічного експерименту передбачав експериментальну перевірку ефективності системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

На узагальнюючому етапі педагогічного експерименту здійснено аналіз та узагальнення отриманих у процесі дослідження результатів впровадження системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; проаналізовано результати констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту; узагальнено висновки; окреслено перспективу подальших досліджень; впроваджено результати дослідження в освітній процес закладів вищої освіти.

Оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за кожним окремо із визначених критеріїв (мотиваційно-ціннісним, інтелектуально-знанцевим, процесуально-операційним, соціально-психологічним) із використанням комплексу діагностичних методик.

Для порівняння отриманих результатів використано критерій узгодженості Пірсона (χ^2), який дозволяє оцінити значимість відмінностей між даними виявленими в результаті дослідження або якісними характеристиками вибірки, що потрапляють в кожну категорію, і теоретичною кількістю, яку можна очікувати у досліджуваних групах або між групами при справедливості нульової гіпотези. Було висунуто наступну нульову гіпотезу H_0 : розбіжність отриманих емпіричних даних у групах або між групами за досліджуваними ознаками є не суттєвою, – та альтернативну до неї гіпотезу H_1 : розбіжність отриманих даних у групах або між групами за досліджуваними ознаками є суттєвою. Нульова гіпотеза H_0 відхилялася та приймалася альтернативна гіпотеза H_1 у випадку, коли емпіричне значення $\chi^2_{\text{ем}} > \chi^2_{\text{крит.}}$.

У контрольній групі (КГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм мали 14 респондентів (20,59 % від загальної кількості респондентів), середній – 32 респонденти (47,05 %), низький – 22 респонденти (32,35 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася не значущою, адже $\chi^2_{\text{еммцкз}}=2,63$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, при $p<0,05$, тобто приймається нульова гіпотеза H_0 .

У експериментальній групі (ЕГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм мали 19 респондентів (26,76 % від загальної кількості респондентів), середній – 42 респонденти (59,15 %), низький – 10 респондентів (14,08 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася значущою, адже $\chi^2_{\text{еммцез}}=16,41$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, при $p<0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

Відзначаємо, що порівняння результатів сформованості рівня професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм у КГ і ЕГ після завершення формувального етапу педагогічного експерименту дало змогу виявити суттєві відмінності між цими групами, про що свідчить $\chi^2_{\text{еммцкз}}=6,66$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, при $p<0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

У контрольній групі (КГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм мали 14 респондентів (20,59 % від загальної кількості респондентів), середній – 31 респонденти (45,59 %), низький – 23 респонденти (33,82 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася не значущою, адже $\chi^2_{\text{еммцкз}}=1,74$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, при $p<0,05$, тобто приймається нульова гіпотеза H_0 .

У експериментальній групі (ЕГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм мали 19 респондентів (26,76 % від загальної кількості респондентів), середній – 41 респондент (57,75 %), низький – 11 респондентів (15,49 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що

динаміка результатів виявилася значущою, адже $\chi_{\text{емізез}}^2 = 12,53$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

Відзначаємо, що порівняння результатів сформованості рівня професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм у КГ і ЕГ після завершення формувального етапу педагогічного експерименту дало змогу виявити суттєві відмінності між цими групами, про що свідчить $\chi_{\text{емізкез}}^2 = 6,31$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

У контрольній групі (КГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм мали 13 респондентів (19,12 % від загальної кількості респондентів), середній – 33 респонденти (48,53 %), низький – 22 респонденти (32,25 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася не значущою, адже $\chi_{\text{емпокз}}^2 = 2,51$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається нульова гіпотеза H_0 .

У експериментальній групі (ЕГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм мали 18 респондентів (25,35 % від загальної кількості респондентів), середній – 43 респондента (60,56 %), низький – 10 респондентів (14,08 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася значущою, адже $\chi_{\text{емпоез}}^2 = 14,61$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

Відзначаємо, що порівняння результатів сформованості рівня професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм у КГ і ЕГ після завершення формувального етапу педагогічного експерименту дало змогу виявити суттєві відмінності між цими групами, про що свідчить $\chi_{\text{емпокез}}^2 = 6,56$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

У контрольній групі (КГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм мали 14 респондентів (20,00 % від загальної кількості респондентів), середній – 34 респонденти (51,38 %), низький – 20 респондентів (28,82 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася не значущою, адже $\chi_{\text{емскз}}^2 = 3,07$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається нульова гіпотеза H_0 .

У експериментальній групі (ЕГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм мали 19 респондентів (27,04 % від загальної кількості респондентів), середній – 44 респондентів (61,69 %), низький – 8 респондентів (11,27 %). Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів виявилася значущою, адже $\chi_{\text{емпсез}}^2 = 19,96$; $\chi_{\text{крит.}}^2 = 5,99$, при $p < 0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

Відзначаємо, що порівняння результатів сформованості рівня професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм у КГ і ЕГ після завершення

формування етапу педагогічного експерименту дало змогу виявити суттєві відмінності між цими групами, про що свідчить $\chi^2_{\text{емспкез}}=6,80$; $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$, при $p<0,05$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

Динаміку результатів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури відповідно до розрахованого інтегрального показника ($\Pi_{\text{дсс}}$) подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за інтегральним показником

Групи	Педагогічний експеримент									
	Етапи	Рівні						Критерій χ^2	Критерій χ^2 (КГ – ЕГ)	
		високий		середній		низький			початок	завершення
		абсол.	%	абсол.	%	абсол.	%			
Контрольна (n=68)	початок	5	7,35	32	47,06	31	45,59	2,80	0,90	13,14
	завершення	8	11,76	38	55,88	22	32,35			
Експериментальна (n=71)	початок	5	7,04	39	54,93	27	38,03	20,33	0,90	13,14
	завершення	16	22,54	49	69,01	6	8,45			

У контрольній групі (КГ) після завершення формування етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за інтегральним показником мали 8 респондентів (11,86 % від загальної кількості респондентів), середній – 38 респондентів (55,88 %), низький – 22 респонденти (32,35 %). Відзначаємо, що зміни які відбулися у контрольній групі є не суттєвими, на що вказує критерій Пірсона $\chi^2_{\text{еміпкз}}=2,80 < \chi^2_{\text{крит.}}=5,99$ при $p<0,05$ (рис. 2).

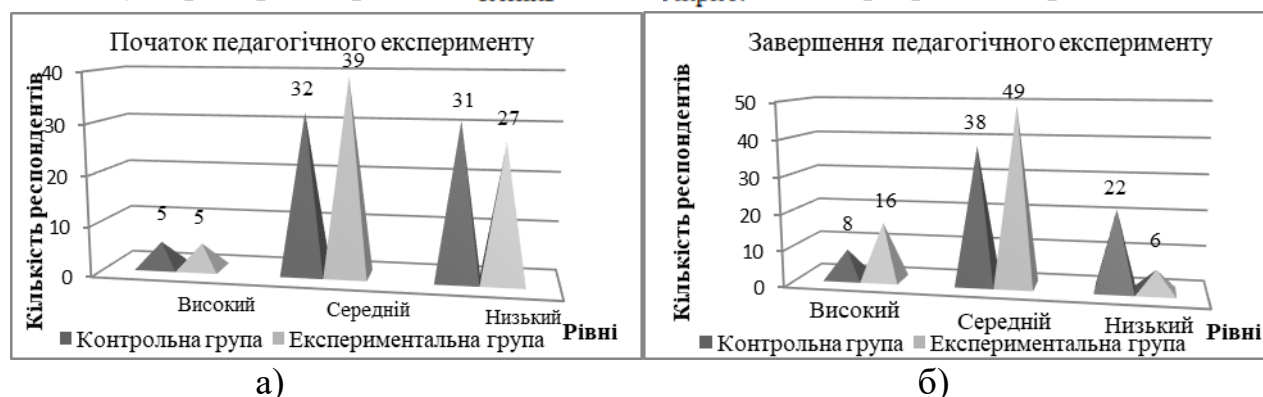

Рис. 2 Результати оцінювання рівня сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за інтегральним показником а) початок педагогічного експерименту; б) завершення педагогічного експерименту

У експериментальній групі (ЕГ) після завершення формувального етапу педагогічного експерименту високий рівень професійної компетентності за інтегральним показником мали 16 респондентів (22,54 % від загальної кількості респондентів), середній – 49 респондентів (61,69 %), низький – 6 респондентів (8,45 %). Відзначаємо, що зміни які відбулися у експериментальній групі є суттєвими, на що вказує критерій Пірсона $\chi^2_{\text{емпір}} = 20,33 > \chi^2_{\text{крит.}} = 9,21$ при $p < 0,01$.

Проведене оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури доводить, що в експериментальній групі після експериментального впливу професійна компетентність є цілісним утворенням, що у свою чергу підтвердило обґрунтованість розробленої нами структури їх професійної компетентності.

Результати експериментальної перевірки підтвердили ефективність розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та завдань дисертації розкрито проблему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що дало можливість зробити такі висновки.

1. З'ясовано стан розробленості проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у педагогічній теорії та практиці вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти. Проведений аналіз педагогічної та спеціальної літератури дозволив встановити, що з позицій сьогодення забезпечення якості професійної підготовки майбутніх професіоналів є пріоритетним напрямом модернізації вищої освіти, що передбачає реформування освітньої політики України та має чітко окреслену нормативно-правову базу. Узагальнення результатів аналізу діяльності майбутніх магістрів, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти підтвердив доцільність обраної проблеми та необхідність створення системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Вказано, що зміст професійної підготовки професіоналів повинен носити міждисциплінарний та інтернауковий характер, базуватися на блочному принципі, при якому навчальна інформація не диференціюється на окремі дисципліни, а подаватися у вигляді значних за обсягом розділів, що відображають комплексний погляд на об'єкт вивчення.

Представлено авторське тлумачення поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури», згідно з яким – це сукупність процедур і діяльності, що мають за мету гарантування та покращення ефективності надання освітніх послуг, які передбачають формування спеціальних знань, навчання фізичних вправ, розвиток фізичних здібностей та виховання морально-вольових якостей особистості для особистісного та

професійного розвитку професіонала, що відповідають вимогам держави та зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

2. Обґрунтовано структуру професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що передбачає наявність структурних компонентів професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (мотиваційний, гносеологічний, креативно-діяльнісний, особистісний), яка формується у закладах вищої освіти. Мотиваційний компонент професійної компетентності майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти, визначається наявністю професійного спрямування особистості, що проявляється у виборі професії, професійному самовизначенні та самоідентифікації, заохочує когнітивний інтерес під час навчання у закладі вищої освіти, професійну активність після його завершення і проявляється в інтеграції мотиваційних утворень та вольових якостей особистості професіонала. Гносеологічний компонент професійної компетентності майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти, характеризується системою загальних і професійних знань, які в сукупності забезпечують високий рівень когнітивної активності, високу розумову працездатність, здатність до сприйняття інформації, її аналізу та узагальнення, формування логічних суджень, постановку мети та свідомий вибір шляхів її досягнення. Креативно-діяльнісний компонент професійної компетентності майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти, обумовлюється системою гностичних, діагностично-прогностичних, інформаційно-конструктивних, комунікативних, організаційно-методичних, технологічних та рефлексивних умінь та навичок, які забезпечать ефективну майбутню професійну діяльність у закладах освіти. Особистісний компонент професійної компетентності майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти, характеризує індивідуально-психологічні якості особистості, які ґрунтуються на здібностях. Відзначаємо, що означені компоненти мають взаємозалежний та взаємопов'язаний характер.

3. Визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-знаннєвий, процесуально-операційний, соціально-психологічний), показники та охарактеризовано рівні (низький, середній, високий) сформованості результату професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яким є їх професійна компетентність. Показниками за мотиваційно-ціннісним критерієм є: бажання працювати за професією та підвищувати кваліфікацію; усвідомлення суспільної значущості професії для гармонійного розвитку молоді та дітей; потреба у розробці інноваційних та ефективного використанні існуючих форм, методів і засобів фізичного виховання; потреба у постійному саморозвитку та самовдосконаленні через інноваційну діяльність; прагнення до успіху у професійній діяльності. Показниками за інтелектуально-знаннєвим критерієм є: володіння науковим тезаурусом фізичного виховання; повнота, глибина та науковість знань щодо використання форм, методів і засобів фізичного виховання; обізнаність нормативних документів, що регулюють професійну діяльність у закладах освіти.

Показниками за процесуально-операційним критерієм є: професійні вміння та навички стосовно виконання обов'язків викладача фізичного виховання закладу вищої освіти чи вчителя фізичної культури закладу загальної середньої освіти; уміння та навички до планування та організації фізкультурно-спортивної роботи у закладі освіти; уміння та навички творчого використанні форм, методів, засобів та технологій фізичного виховання; навички до позитивного сприйняття нововведень та змін у педагогічній діяльності. Показниками за соціально-психологічним критерієм є: здатність до емпатії; комунікативні та організаторські здібності; лідерські якості, стресостійкість у професійній діяльності.

4. Розроблено концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що базується на наступних основних положеннях: 1) забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури передбачає врахування процесів соціокультурної інтеграції глобалізованого суспільства, інтернаціоналізації вищої освіти та формування академічної мобільності учасників освітнього процесу; 2) професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури повинна відповідати стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; 3) освітні послуги, що надаються у закладах вищої освіти, повинні враховувати інтереси майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, позиції зовнішніх стейкхолдерів та потреби держави; 4) стратегія забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури базується на фундаменталізації, науковості та гуманізації освітнього процесу, студентоцентрованому навчанні, створенні індивідуальних освітніх траєкторій, самоосвіти та неперервного розвитку протягом життя; 5) забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури базується на творчій та креативній діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, ефективної суб'єкт-суб'єктній взаємодії зі здобувачами вищої освіти; 6) підвищення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури здійснюється на основі створення інформаційно-комунікаційного освітнього середовища закладу вищої освіти, застосування сучасних засобів інтернет-технологій, хмарних технологій, дистанційного навчання, мультимедійних програмних засобів та електронних навчально-методичних ресурсів.

5. Розроблено систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка охоплює авторську концепцію забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури як багатокомпонентне утворення, яке містить цільовий, змістовий, теоретико-методологічний, технологічний, критеріально-оцінювальний блоки та дидактичне забезпечення на друкованих і електронних носіях. Цільовий блок моделі системи забезпечує наукове формування проблеми відповідно до соціального замовлення і показує можливість досягнення наміченого результату освітнього процесу та містить мету та завдання. Змістовий блок моделі системи містить складові (теоретичну, практичну, науково-

дослідну) процесу формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Теоретична складова передбачає оволодіння майбутніми магістрами стійкими, інтегрованими та системними знаннями з обов'язкових освітніх компонент ОПП. Практична складова, що реалізовується у процесі проходження педагогічних практик у закладах загальної середньої освіти та закладах вищої освіти, забезпечує безпосередньому засвоєнню майбутніми магістрами визначеної системи норм, правил, соціальних ролей та цінностей у закладах загальної середньої освіти та закладах вищої освіти, формує здібності та здатності, що допоможуть їм реалізуватись в якості компетентних професіоналів у педагогічній діяльності. Науково-дослідна складова, що реалізується шляхом залученням майбутніх магістрів до діяльності у студентському науковому гуртку, участю їх у студентських науково-практичних конференціях та олімпіадах, підготовкою наукових публікацій, що дозволяє визначати напрям, дозувати обсяг та поглиблювати знання у самостійній науково-пізнавальній діяльності, тим самим здобувати нові знання і навички. Теоретико-методологічний блок моделі системи складається з концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; методологічних підходів (діалектичного, екзистенціального, системного, синергетичного, акмеологічного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, квалітологічного); груп принципів (загально-дидактичних, організаційних, фізичного виховання). Технологічний блок включає підсистему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (зовнішня та внутрішня складова, кожна з яких має диференційовані чинники, методи та засоби) та підсистему формування їх професійної компетентності (форми, методи, засоби, етапи та функції). Критеріально-оцінювальний блок моделі системи охоплює структурні компоненти, критерії та рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Результатом упровадження авторської системи є динаміка якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та сформованість їх професійної компетентності.

6. Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, до яких належать: гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами; забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання; розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи.

7. Експериментально перевірено ефективність розробленої системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. У контрольній групі на завершення формувального етапу педагогічного експерименту спостерігалось збільшення кількості респондентів: з високим рівнем професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм на 5,88 %, з середнім рівнем – на 7,35 %; з високим рівнем професійної компетентності

за інтелектуально-знаннєвим критерієм – на 5,88 %, з середнім рівнем – на 4,41 %; з високим рівнем професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм – на 4,41 %, з середнім рівнем – на 8,82 %; з високим рівнем професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм – на 6,18 %, з середнім рівнем – на 7,65 %, а також спостерігалось зменшення кількості респондентів: з низьким рівнем професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм на 13,23 %; з низьким рівнем професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм – на 10,29 %; з низьким рівнем професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм – на 13,23 %; з низьким рівнем професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм – на 13,83 %. Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів у контрольній групі виявилася не значущою, адже за всіма критеріями $\chi_{ем}^2 < \chi_{крит.}^2$, при $p < 0,05$, тобто приймається нульова гіпотеза H_0 .

У експериментальній групі на завершення формувального етапу педагогічного експерименту спостерігалось збільшення респондентів: з високим рівнем професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм на 14,08 %, з середнім рівнем – на 15,49 %. з високим рівнем професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм – на 14,08 %, з середнім рівнем – на 11,27 %; з високим рівнем професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм – на 12,68 %, з середнім рівнем – на 15,49 %; з високим рівнем професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм – на 15,49 %, з середнім рівнем – на 16,90 %, а також спостерігалось зменшення кількості респондентів: з низьким рівнем професійної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм на 29,57 %; з низьким рівнем професійної компетентності за інтелектуально-знаннєвим критерієм – на 25,35 %; з низьким рівнем професійної компетентності за процесуально-операційним критерієм – на 28,17 %; з низьким рівнем професійної компетентності за соціально-психологічним критерієм – на 32,39 %. Використовуючи критерій Пірсона, констатуємо, що динаміка результатів у експериментальній групі виявилася значущою, адже за всіма критеріями $\chi_{ем}^2 > \chi_{крит.}^2$, при $p < 0,05$, відзначаємо означена нерівність справедлива і для $p < 0,01$, тобто приймається альтернативна гіпотеза H_1 .

8. Підготовлено та апробовано дидактичне забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що охоплює: навчальний посібник «Основи менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивного спрямування»; методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності 014.11 «Середня освіта (фізична культура)»; робочі програми освітніх компонентів: «Теорія і методика викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти», «Теорія і методика викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти», «Управління у сфері фізичної культури і спорту»; освітньо-професійну програму «Середня освіта (фізична культура)» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Окреслено пріоритетні вектори його застосування через використання методів: проблемних лекцій, лекцій-візуалізацій, проведення круглого столу із застосуванням дискусії з провідними вчителями фізичної культури закладів загальної середньої освіти та викладачами фізичного виховання закладів вищої

освіти, ділових і рольових ігор, вирішення ситуаційних вправ і завдань «case-study», «мозкового штурму».

Проведене дослідження не вичерпує всіх актуальних і практично значущих проблем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Подальшого вивчення потребують питання аналізу впровадження передового закордонного досвіду підготовки майбутніх педагогічних професіоналів, застосування інформаційно-комунікаційних технологій загалом, і дистанційного навчання зокрема, з метою забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у закладах вищої освіти.

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографія

1. **Дутчак Ю. В.** Теорія і методика забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури : монографія. Київ : ПП Халіков Р.Х., 2020. 388 с.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. **Дутчак Ю. В.** Структура якості професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2018. Вип. 11 (105). С. 51–55.

3. **Дутчак Ю. В.** Особливості системного підходу до якості професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2018. Вип. 16. С. 26–30.

4. **Дутчак Ю. В.,** Квасниця О. М. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури як педагогічна проблема. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 3. С. 173–183.

5. **Дутчак Ю. В.,** Квасниця О. М. Гносеологічний компонент забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 151–155.

6. **Дутчак Ю. В.,** Квасниця О. М. Теоретичний аналіз дефініції «Забезпечення якості професійної підготовки» для майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 3. С. 266–274.

7. **Дутчак Ю. В.,** Сущенко Л. П. Ретроспективний аналіз системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів. *Науковий часопис*

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 3 К (110). С. 191–194.

8. **Dutchak Y., Kravchuk L.** Some peculiarities of professional training for future masters in physical culture in the republic of Kazakhstan. *Порівняльна професійна підготовка. 2019. № 9 (4). С. 65–72.*

9. **Дутчак Ю. В.,** Сущенко Л. П., Базильчук В. Б. Китайський досвід професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної культури за спеціалізацією «Фізичне виховання». *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. 2019. №4 (19) С. 182–196.*

10. **Дутчак Ю. В.,** Сущенко Л. П. Науковий тезаурус дослідження професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 67. С. 197–201.*

11. **Дутчак Ю. В.,** Сущенко Л. П. Нормативне забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 5 (113). С. 51–56.*

12. **Дутчак Ю. В.,** Квасниця О. М. Креативно-діяльнісний компонент професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що формується у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 28. Том 5. С. 87–94.*

13. **Дутчак Ю. В.,** Квасниця І. М. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури: досвід Республіки Молдова. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2020. № 1. С. 70–79.*

14. **Дутчак Ю. В.** Модель системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». 2020. Вип. 2. С. 191–195.*

15. **Дутчак Ю. В.** Інформаційно-комунікаційні технології як засіб забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 71. С. 79–85.*

16. **Дутчак Ю. В.,** Дмитришин Н. О. Принципи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки. 2020. №3 (22). С. 67–79.*

17. **Дутчак Ю. В.** Педагогічна діагностика сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Вип. 74. С. 31–34.*

**Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних**

18. **Dutchak Yu**, Rebryna A., Slobozhaninov H. Quality assurance of professional training of master student as a primary activity of higher educational establishments of Ukraine. *The scientific heritage*. 2019. No 34. Vol. 3. P. 17–21. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

19. Peculiarities of application of interactive educational technologies in training of future teachers of physical culture to work with health protection in secondary school / Bezkoptylnyi O., Bazylchuk O., Sushchenko L., Bazylchuk V., **Dutchak Y.**, Ostapenko H. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol. 20. P. 291–297. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Scopus*).

20. **Dutchak Y. V.**, Bezkoptylnyi O. O. Modern tendencies in quality assurance for professional training of future pedagogical specialists in physical culture in Ukraine. *Modern engineering and innovative technologies*. 2020. Issue 13. Part 5. P. 6–12. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

21. Bezkoptylnyi O. O., **Dutchak Y. V.**, Sushchenko L. P. (2020) The application of the electronic educational resources in the future teachers of physical culture's preparation in the higher education establishment. *The scientific heritage*. 2020. No 45. Vol. 6. P. 56–60. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

22. Denisenko N., **Dutchak Y.**, Viala O., Konoval'ska L. Ensuring the quality of preparation future teachers of physical culture in the conditions of the modern paradigm of education (methodological aspect). *The scientific heritage*. 2020. No 53. Vol. 4. P. 37–41. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

23. Methodology of differentiation of health-improving classes in physical education for primary school students. Arefiev V., Tymoshenko O., Malechko T., Domina Zh., Bezkoptylnyi O., **Dutchak Yu.**, Riabchenko V., Garmata O., Grihan G., Rusanivskyi S., Melnychuk V., Bloschynskyi I., & Prontenko K. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9(7). P. 134–143. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Web of Science*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

24. **Дутчак Ю. В.** Структура професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді* : зб. наук. матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 12–14 вересня 2019 р. Бердянськ : ФОП Ткачук О.В., 2019. С. 95–99.

25. **Дутчак Ю.**, Антоненко В. Професійна мотивація як детермінанта професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф., 7–8 листопада 2019 р. Хмельницький, 2019. С. 234–235.

26. **Дутчак Ю.** Мотиваційна складова професійної компетентності як аспект забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. *Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 жовтня 2019 р. Харків, 2019. С. 13–17.

27. **Dutchak Y., Sushchenko L.** Role of information technologies in improvement of quality of professional training of future secondary education masters in physical education. *Technologie informacyjne I innowacyjne w XXI wieku* : Miedzynarodowa konferencja naukowa, 23 – 24 wrzesnia 2019. Katowice, 2019. P. 229–235.

28. **Dutchak Y.** Conceptual approaches to professional training quality assurance for future secondary education masters in physical culture in higher educational establishments of Ukraine. *Heritage of european science: education and pedagogy, psychology and sociology* : International Scientific Symposium, 30–31 July 2020. Karlsruhe, Germany, 2020. Book 1. Part 6. P. 102–109.

29. **Dutchak Yu., Sushchenko L.** Philosophical level of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, 19–20 березня 2020 року. Київ, 2020. № 3К (123). С. 17–20.

30. **Dutchak Y.** Modern view on quality assurance for professional training of masters in physical culture as physical education teachers. *Trends Issues and Development of Physical Education and Sports* : International E-Conference, 30–31 July, 2020. Manipur University (India), 2020. P. 62–64.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

31. **Дутчак Ю. В., Кравчук Л. С.** Основи спортивного менеджменту : методичні вказівки до самопідготовки для студентів напряму підготовки «Здоров'я людини». К. : Університет «Україна», 2015. 93 с.

32. **Дутчак Ю. В., Базильчук В. Б., Солтик О. О.** Основи менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивного спрямування : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2019. 267 с.

33. **Дутчак Ю. В.** Державна освітня політика з питань здорового способу життя : методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності 014.11 «Середня освіта (фізична культура)» та 017 «Фізична культура і спорт». Електронний аналог друкованого видання (сертифікат №54є/20).

34. **Дутчак Ю. В., Сущенко Л. П., Сидоренко О. П., розробники; власники.** Комп'ютерна програма «ДСС: моніторинг забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури». Свідоцтво про реєстрацію авторського права № 102701 2021 Лютого 18.

АНОТАЦІЇ

Дутчак Ю. В. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2021.

У дисертації розкрито проблему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Введено в науковий обіг в авторському тлумаченні поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури».

Розроблено та експериментально перевірено систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складається з авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, моделі системи у вигляді цільового, змістового (теоретичної, практичної, науково-дослідної складової), теоретико-методологічного, технологічного (підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури), критеріально-оцінювального блоків і дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами; забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання; розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи).

Ключові слова: забезпечення якості, професійна підготовка, майбутні магістри середньої освіти з фізичної культури, заклади вищої освіти.

Dutchak Yu. V. The system of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture. – Qualifying scientific paper, manuscript.

Thesis for the degree of Doctor in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, 2021.

The dissertation tackles the issue of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture.

The notion of “quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture” has been introduced in academic sphere, according

to which it is a totality of procedures and actions that are aimed at assurance and improvement of efficiency of the educational services that envisage formation of special knowledge, teaching physical exercises, development of physical qualities, and education of person's moral and will-power qualities for personal and professional development of a professional, which meets the demands of the state and stakeholders.

The system of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical education has been developed and experimentally verified. It consists of the author's concept of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture, the model of the system in the form of target, content (theoretical, practical, scientific and research component), theoretical and methodological, technological (subsystem of quality assurance for professional training and subsystem of formation of professional competence of future secondary education masters in physical culture), criterion and evaluation blocks as well as didactic assurance of professional training of future secondary education masters in physical culture.

The target block of the system's model assures scientific formation of the problem based on social demand, shows possibility to achieve the planned outcome of the educational process, and contains aim and objectives. Content block of the system's model contains components (theoretical, practical, scientific and research) of the process of formation of professional competence of future secondary education masters in physical culture. Theoretical component envisages mastering stable, integrated, and systematic knowledge in curriculum's compulsory educational components. Practical component, which is realized within pedagogical practical studies in secondary and higher educational establishments, assures direct mastering by future masters the defined system of norms, rules, social roles, and values in secondary and higher educational establishments, forms skills and abilities that will help them realize themselves as competent professionals in pedagogical activity. Scientific and research component is realized via engagement of future masters in students' scientific group, their participation in students' scientific and practical conferences and contests, scientific publications, which allows to define the area, measure the volume, and improve knowledge in independent scientific and cognitive activity, thereby gain new knowledge and skills. Theoretical and methodological block of the system's model consists of the concept of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture; methodological approaches (dialectic, existential, system, synergetic, akmeological, competence, personality-oriented, activity, qualitative); groups of principles (general didactic, organizational, physical education). Technological block includes subsystem of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture (external and internal component, each of which has differential factors, methods and, means), and subsystem of formation of their professional competence (forms, methods, means, stages, and functions). Criterion and evaluation block of the system's model comprises structural components, criteria, and levels (high, average, low) of formation of professional competence of future secondary education masters in physical culture. Implementation of author's system resulted in dynamics of quality of professional training of future secondary education masters in physical culture, and formation of their professional competence.

Pedagogical conditions of quality assurance for professional training of future secondary education masters in physical culture (assurance of quality of educational programs and content of educational components on the basis of correlation of higher educational establishments with interested parties; assurance of quality of students' professional training) have been theoretically substantiated; development of value orientation of future masters has been revealed and theoretically substantiated for efficient pedagogical activity in the process of field studies and research activity.

Key words: quality assurance, professional training, future secondary education masters in physical culture, higher educational establishments.